

آشنایی با مدل عوامل خطر و محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس

Getting to Know the Risk and Protective Factors of Suicidal Behavior Model and its Application in Schools

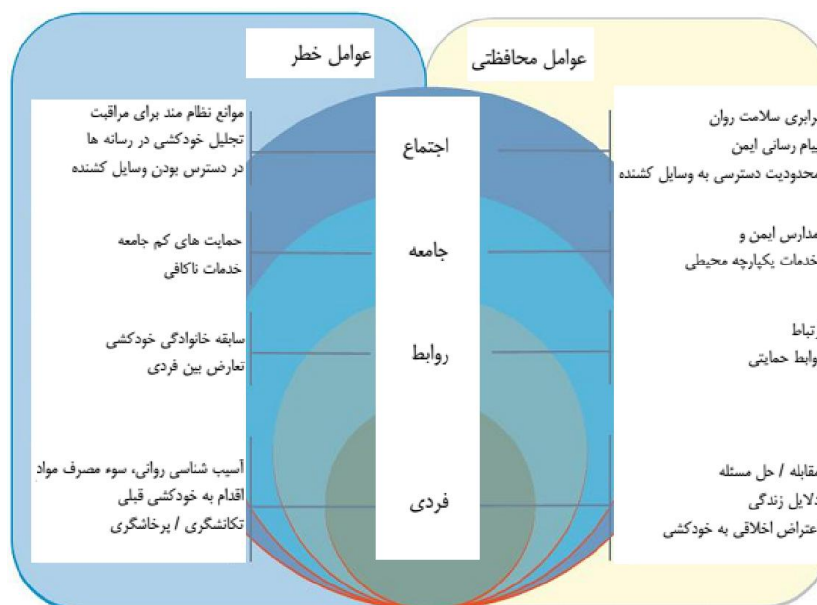
محسن رضائیان^۱

Mohsen Rezaeian

تاکنون در دو سخن سردبیری شماره‌های قبلی مجله دانشگاه، با مدل تعیین کننده‌های اجتماعی و عوامل خطر فردی برای خودکشی و خودآزاری (۱) و مدل پیشگیری از خودکشی و خودآزاری (۲) آشنا شدیم. در این سخن سردبیری قصد داریم تا با مدل عوامل خطر و عوامل محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن به ویژه در مدارس آشنا شویم که ارباچر (Erbacher)، سینگر (Singer) و پولند (Poland)، در کتاب خود با عنوان خودکشی در مدارس، به آن پرداخته‌اند (۳).

همان‌طور که شکل ۱ نشان می‌دهد، این مدل از دو پندل عوامل خطر و عوامل محافظت کننده تشکیل شده است که در میانه این دو پندل و از پایین به بالا، عوامل فردی، روابط، جامعه و اجتماعی وجود دارد. در سطح فردی و از میان عوامل خطر، می‌توان به آسیب‌شناسی روانی، سوءمصرف مواد، اقدام به خودکشی قبلی و تکانشگری/پرخاشگری اشاره نمود. این در حالی است که در همین سطح و از میان عوامل محافظت کننده، می‌توان به مهارت‌های مقابله/حل مسئله، دلایل ادامه زندگی و اعتراض اخلاقی به خودکشی، اشاره کرد (شکل ۱).

همچنین، در سطح بالاتر یعنی روابط، مهم‌ترین عوامل خطر، شامل سابقه خانوادگی خودکشی و تعارض بین فردی است. در حالی که، مهم‌ترین عوامل محافظت کننده در این سطح، ارتباط و روابط حمایتی می‌باشند. از مهم‌ترین عوامل خطر در سطح جامعه می‌توان به حمایت‌های کم جامعه و خدمات ناکافی و از مهم‌ترین عوامل محافظت کننده در این سطح می‌توان به مدارس ایمن و خدمات محیطی یک‌پارچه اشاره کرد. بالاخره، در سطح اجتماعی نیز مهم‌ترین عوامل خطر شامل موانع نظام‌مند برای مراقبت، تجلیل خودکشی در رسانه‌ها و در دسترس بودن وسایل کشنده و از مهم‌ترین عوامل محافظت کننده می‌توان به برابری سلامت روان، پیام‌رسانی ایمن و محدودیت دسترسی به وسایل کشنده اشاره نمود (شکل ۱).

شکل ۱- مدل عوامل خطر و عوامل محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس (۳)

بر اساس این مدل، یک برنامه جامع پیشگیری از خودکشی در مدارس، باید در هر چهار سطح فردی، روابط، جامعه و اجتماع، تلاش نماید تا عوامل خطر را به حداقل کاهش داده و عوامل محافظت کننده را تقویت نماید. برای مثال، یک مدرسه ایمن که در آن بین دانش آموزان، معلمین و کارکنان مدارس، ارتباط صمیمانه و روابط حمایتی برقرار است، به کاهش رفتار خودکشی در بین دانش آموزان کمک شایانی می نماید. در حالی که، رفتار خودکشی در مدارس غیرایمن که در آن دانش آموزان احساس ناامنی کرده و در معرض خشونت و قلدری قرار می گیرند، افزایش می یابد. از این رو، مدارس باید برنامه هایی را به مرحله اجرا در آورند که با آموزش مهارت های مقابله و حل مسئله، سطح تندرستی و سلامت روانی را افزایش داده و دانش آموزان را از سوء مصرف مواد و پرخاشگری محافظت نمایند. این برنامه ها باید به ویژه دانش آموزان در معرض خطر رفتار خودکشی را شناسایی و مورد توجه ویژه قرار دهند (۳).

References

1. Rezaeian M. Getting to Know the Social Determinants and Individual Risk Factors Model for Suicide and Self-Harm. *JRUMS* 2024; 23 (6): 478-81 .
2. Rezaeian M. Getting to Know Suicide and Self-Harm Prevention Model. *JRUMS* 2024; 23 (8): 660-62.
3. Erbacher TA, Singer JB, Poland S. Suicide in schools: A practitioner's guide to multi-level prevention, assessment, intervention, and postvention. 2024. Routledge.

ارجاع: رضائیان م. آشنایی با مدل عوامل خطر و محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۳، دوره ۲۳ شماره ۱۱، صفحات: ۹۴۶-۹۴۷.

Citation: Rezaeian M. Getting to Know the Risk and Protective Factors of Suicidal Behavior Model and its Application in Schools. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 23 (11): 946-7. [Farsi]